

ФУНКЦІЇ ПРИЙМЕННИКОВИХ БЕЗАРТИКЛЕВИХ ЗВОРОТІВ У КОМПОЗИЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ СТАТЕЙ АНГЛОМОВНИХ ЖУРНАЛІВ

Показано, що функціонування прийменникових безартиклевих зворотів пов'язано з трьома рівнями композиції англomовних журнальних інформаційно-аналітичних статей. На формальному рівні прийменникові безартиклеві звороти сполучають члени речення, окремі речення або абзаци. На смислому рівні звороти акцентують відношення між текстовими референтами в основній частині статті. Формально-смысловий рівень поєднує формальні і змістові засоби зв'язності у заголовному комплексі й інтродуктивному блоці.

Ключові слова: прийменниковий безартиклевий зворот, англomовний журнал, інформаційно-аналітична стаття, композиція.

Показано, что функционирование предложных безартиклевых оборотов связано с тремя уровнями композиции англоязычных журнальных информационно-аналитических статей. На формальном уровне предложные безартиклевые обороты объединяют члены предложения, отдельные предложения или абзацы. На смысловом уровне обороты акцентируют отношения между текстовыми референтами в основной части статьи. Формально-смысловой уровень синтезирует формальные и содержательные средства связности в заголовочном комплексе и интродуктивном блоке.

Ключевые слова: предложный безартиклевый оборот, англоязычный журнал, информационно-аналитическая статья, композиция.

Prepositional phrases without articles function at three levels in information-analytical articles of English magazines. At the formal level prepositional phrases without articles connect parts of sentences, separate sentences and paragraphs. At the semantic level the phrases underscore relations between referents in the body of the text. The formal-semantic level combines formal and semantic cohesive means in headline complexes and the lead.

Key words: prepositional phrase without articles, English magazine, informational analytical article, composition.

Журнальний дискурс як спосіб конструювання реальності представлений часописами, які характеризуються низькою оперативністю подачі інформації, що виявляється в її узагальненому форматі [6, 105]. Грунтовне висвітлення стану справ у журналах зумовлене більшим часовим періодом від події до її аналізу [6, с. 109], оскільки часописи новин виходять раз на тиждень.

Журнальні статті у часописах новин належать до різних жанрів, які відбивають спосіб подачі інформації, визначаючи композиційно-структурні особливості текстів. Вони включають такі статті: інформаційні, інформаційно-аналітичні, проблемні (*features*) [4, с. 39], які останнім часом доповнюються аналітичними.

На відміну від газетних, інформаційні повідомлення, вміщені у рубриці *Periscope* журналу *Newsweek*, характеризуються більш загальним змістом, що виявляється у меншій кількості деталей і відсутності експліцитної вказівки на авторство, напр., *Too Small to be a Nation* (*Newsweek* 08.09.2008, 5).

Інформаційно-аналітичні статті як розширений варіант інформаційних текстів зображають стан справ у панорамній перспективі, подаючи коментарі, оцінку й аналіз події, за рахунок чого стаття отримує інтерпретаційний відтінок та ідеологічну модальність [4, с. 122], напр., *U.S. Affairs: Barack Strikes Back* (*Newsweek* 03.12.2007, 31).

Статті проблемного характеру присвячені актуальним суспільним подіям, мають довільний обсяг, структуру, побудовану за принципом звичайної піраміди з акцентом на закінченні статті, та експресивну манеру викладу матеріалу [4, 66], напр., *Features: Becoming Marilyn* (*Newsweek* 7-14.09.2011, 46-49).

Крім зазначених жанрів, виокремлюємо суто аналітичні статті, тобто індивідуально-авторські матеріали журналістів, головного редактора, експертів у певній галузі, які подають судження й роздуми стосовно різних сфер суспільного життя тощо, здебільшого розміщуючись у розділі *The Take* журналу *Newsweek*, напр., *A Script for "Sputnik"* (*Newsweek* 10-17.01.2011, 16).

Виокремлені жанри визначають композицію статей у двох аспектах: семантичному, відображеному у виборі номінативних засобів, і структурному, що визначає послідовність їх розташування [8, 67]. Важливу роль в організації журнальних статей виконують прийменникові безартиклеві звороти (далі – ПБЗ) як конструкції з генералізованою семантикою, що подають відношення між референтами схематично, тобто незалежно від контексту. Семантика ПБЗ формується внаслідок сприйняття низки ситуацій і зберігається у нашій пам'яті в узагальненому вигляді на суперординатному рівні категоризації.

Композиція художніх [2; с. 5], наукових [1, с. 172] і газетно-журнальних текстів [7, с. 3] детально вивчалася в аспекті її функцій та окремих складників, що дозволило виокремити два її різновиди: формальний, пов'язаний з лінійною послідовністю абзацив і речень, і смисловий, який виявляється у членуванні матеріалу на композиційні блоки. Проте зазначені різновиди композиції не повною мірою відбивають організацію журнальних статей, що зумовлює **актуальність** цієї розвідки. **Метою** дослідження є виявлення ролі ПБЗ у композиції інформаційно-аналітичних статей англomовних журналів. Зазначена мета передбачає виконання таких **завдань**: розкрити композиційну структуру англomовних журнальних статей, проаналізувати роль ПБЗ на різних рівнях композиції журнальних статей.

Матеріалом дослідження слугують статті, відібрані із журналу *Newsweek* за 2000 – 2012 роки.

Під час дослідження ми встановили, що композиція журнальних статей має три рівні: формальний, смисловий та формально-смысловий, який поєднує два перші. Формальний рівень пов'язаний з перцептивним сприйняттям

структури статей: пунктуаційних знаків, абзацних відступів тощо. Формальні функції ПБЗ представлені на трьох рівнях композиції журнальних статей – синтаксичному, абзацному при сполученні декількох речень та міжабзацному при поєднанні абзаців. У межах статті ПБЗ пов'язують графічні складники незалежно від їхнього змісту. Прикладом функціонування ПБЗ у складі формальної композиції слугує безартикульний зворот *in part*, який іменує часткові причини активності політиків. На синтаксичному рівні ПБЗ *in part* поєднує окремі члени речення, напр., *While excitement about Obama's candidacy stems in part from his ethnic background, it has more to do with his message of hope and responsibility* (Newsweek 16.07.2007, 40). На рівні абзацу ПБЗ *in part* пов'язує речення, акцентуючи причиново-наслідкові відношення між референтами, а поділ великого обсягу інформації на частини сприяє легкості сприйняття матеріалу адресатом, напр., *Millions of people around the world still look to the United States as a lighthouse of freedom. In large part, America's economic might follows from that moral leadership* (Newsweek 03.10.2011, 8). Міжабзацне функціонування безартикульного звороту *in part* співвідносить зміст двох абзаців, забезпечуючи когерентність двох фрагментів тексту, напр., (5) *65% of Greeks favored a separation of church and state. (6) In part, this trend is due to increased immigration* (Newsweek 19.05.2008, 48).

Смисловий рівень композиції спирається на глибинну семантичну структуру текстів. Смислова композиція газетного повідомлення ґрунтовно проаналізована Т. ван Дейком [3, с. 130–132], який виокремив такі її компоненти: Коротке Повідомлення, яке включає Заголовок і Вступ, які функціонують як резюме тексту і встановлюють контакт з читачем; Головне Повідомлення, яке розширює зміст Короткого Повідомлення; Фон, що містить інформацію про попередні чи наступні події, включаючи Історію, Попередні події, Контекст; Вербальні Реакції або Коментарі, котрі описують висновки, припущення, роздуми [3, 131, с. 257–258].

Композицію газетних повідомлень, запропоновану Т. ван Дейком, беремо за основу опису смислової організації журнальних статей, оскільки газета і часопис належать до друкованого різновиду медійного дискурсу. Заголовний комплекс, блоки головної і попередньої подій, а також коментарів характерні для обох друкованих різновидів ЗМІ. Проте узагальнений зміст статей часописів виявляється у певних відмінностях їхньої композиції. Її обов'язковими компонентами є інтродуктивний блок, який вводить читача в стан справ, та блок загального контексту, що описує ситуацію, у яку занурена головна подія. Відмінність у загальній структурі статей часописів полягає у послідовності розгортання основної частини тексту. Для обох різновидів преси типовий виклад матеріалу за принципом переверненої піраміди, коли останні події мають бути повідомлені на початку тексту [3, с. 244]. Проте журнальні статті мають інші темпоральні способи конструювання медіареальності, репрезентуючи події у двох послідовностях: хронологічній, за якої повідування починається з найдавнішої події та закінчується останньою, і циклічній, що виявляється у поверненні в кінці статті до події, означеної на її початку [8, с. 328–329]. Журнальний блок головної події може бути згорнутий до декількох речень, а блок попередніх подій має більший обсяг, ніж у газетному тексті, що пов'язано з аналітичним характером статей часописів [6, с. 108].

Формально-смислова композиція журнальних статей поєднує два попередні рівні – формальний і смисловий – за рахунок графічної помітності, яка полягає у виокремленні абзаців заголовного комплексу й інтродуктивного блоку типографськими засобами, та смислової взаємодії блоків основної частини тексту.

На формально-смислового рівні заголовний комплекс журнальної статті, що є однією з візуально найбільш помітних позицій [8, с. 266], містить назву рубрики, заголовок і підзаголовок, які мають спільні предикатні відношення. Назва рубрики, що позначає окрему сферу діяльності, передує заголовку. Назва статті іменує конкретну подію з метою привертання уваги читача [4, с. 169], а підзаголовок, надрукований меншим шрифтом, деталізує інформацію, подану в заголовку.

Інтродуктивний блок статей формально розміщений у першому абзаці, що робить його графічно виокремленим, а його семантичне наповнення варіює від надання інформації про місце, час події, кількість учасників до репрезентації попередніх подій.

Така формально-смислова композиція інформаційно-аналітичних статей хронологічного типу відображена в матеріалі під назвою *The Honeymoon is Over* (Newsweek 07.02.2000, 45). У заголовку іменник *honeymoon* позначає період часу, коли новий уряд щойно утворився і ніхто його не критикує [9, с. 68], присудок *is over* вказує на закінчення цього відрізка часу. Підзаголовок *General Musharraf's regime faces its critics* уточнює, чий медовий місяць закінчився, а фраза *faces its critics* співвідноситься з присудком заголовка *is over*, вказуючи на кінець підтримки президента Пакистану Мушаррафа громадянами, тобто на початок нового періоду, коли уряд зіткнувся з критикою.

Інтродуктивний блок аналізованої статті повідомляє про події, які передували головній, на що вказують темпоральні одиниці *last* і *former*, а також вживання присудків у минулому часі: *In a packed Karachi courtroom last week the former Pakistani prime minister stood aloof and defiant as charges against him and six other defendants were read. Sharif is accused of refusing to allow a Pakistan International Airlines commercial jet – carrying Gen. Pervez Musharraf and 200 passengers – to land in the country last Oct. 12.*

У проаналізованих вище блоках журнальних статей ПБЗ встановлюють відношення між референтами, про які йдеться у матеріалі. В інтродуктивному блоці аналізованої статті ПБЗ *on trial* позначає участь у судовому процесі колишнього прем'єр-міністра, виокремлюючи деталі, що відбулися раніше ситуації, описаної у блоці головної події: *Nawaz Sharif did not act like a man on trial for attempted murder and other alleged crimes.*

На відміну від формально-смислової будови початку статті, смислова композиція основної частини більшою мірою спирається на взаємодію її блоків: головної події, загального контексту, попередніх подій і коментарів.

Блок головної події доповнює суб'єктно-предикатні структури заголовного комплексу, адже зміст заголовків співвідноситься з початковими реченнями абзаців, які подають основну інформацію, котра розвивається й аргументується наступними висловленнями [8, с. 266]. Блок головної події аналізованої статті

складається з двох речень: *He's been in office only three month but his political grace period is ending quickly. [...] Little has been done, however, and even his supporters are growing restless.* Присудок першого речення *been in office* корелює з іменником *honeymoon* у заголовку і словосполученням *General Musharraf's regime* в підзаголовку. Керівництво країни зображено в різних перспективах у заголовку, підзаголовку і блоці головної події: іменник *honeymoon* імплікує кредит довіри до президента, що у блоці головної події додатково акцентується фразою *political grace period*; фраза *General Musharraf's regime* у підзаголовку має негативні конотації, акцентовані субстантивом *regime*; зворот *in office* у блоці головної події репрезентує правління нейтрально. Присудок *is ending* у блоці головної події імплікує тривалість і незавершеність правління, відповідаючи предикату *is over*, який у заголовку лише вказує на кінець медового місяця, а вираз *faces its critics* у підзаголовку конкретизує очевидний ознаки кінця безтурботного керівництва.

Присудок *growing restless* у другому реченні блоку головної події (*Little has been done, however, and even his supporters are growing restless*) корелює з предикатом *is over* у заголовку, дієсловом *is ending* у першому реченні блоку головної події та виразом *faces its critics* у підзаголовку, створюючи враження критики і словесної атаки громадян на уряд.

Блок загального контексту, розміщений після блоку головної події, подає більш широку ситуацію, в яку занурена головна подія. Блок попередніх подій нагадує адресату про стан справ, який склався до описаної ситуації, слугуючи ілюстрацією фактів, поданих у блоці головної події. Не корелюючи із суб'єктно-предикатними структурами заголовка та підзаголовка, блоки загального контексту та попередніх подій виокремлюються завдяки формам присудків, темпоральним прислівникам і дейктикам [3, с. 54]. Блок загального контексту зображає ситуацію у теперішньому часі, але іменує інші компоненти події. Блок попередніх подій маркований видо-часовими формами минулого часу та обставинами часу, напр., *the day before, last October*.

Особливістю аналізованої статті (*The Honeymoon is Over*) є чергування блоків загального контексту, що відображає погіршення ситуації у країні, та попередніх подій, які описують конкретні прорахунки та невдачі уряду. Різницю між загальним контекстом і попередніми подіями встановлюємо через часову віднесеність присудків – теперішню та минулу відповідно – і за допомогою темпорального прикметника *last*: *There is no shortage of problems. For starters, Musharraf must fend off questions about his credibility. Sharif's political party [...] is challenging the legality of the military regime. That issue has been complicated by a judicial crisis that erupted last week ... Pakistan's hostile relationship with India needs constant attention. Last week two bomb blasts, which the government blamed on India's intelligence agency, killed five people in Karachi [...] Pakistan's battered economy needs help desperately. But the Army may not be ready to crack down on extremists [...] U.S. assistant secretary of State for South Asia visited Islamabad the week before last and asked Musharraf to ban ... a radical group suspected of hijacking an Indian Airlines jet last month [...] The Clinton administration is suspicious of the general's intentions.*

Блок коментарів, розміщений після блоків загального контексту та попередніх подій, включає вербальні реакції очевидців, учасників подій, відомих людей або експертів у різних сферах життя для підтвердження точки зору автора. Коментарі можуть бути представлені прямою мовою, якщо подається офіційна заява, або непрямою, коли цитуються інші джерела. Блок коментарів в аналізованій статті подає думки високопосадовців Пакистану та США, напр., *The New York Times quoted an unnamed U.S. official as saying there is credible evidence that Pakistan supports the terrorist organization behind the hijacking*, ставлення віце-президента партії Шаріфа щодо нової присяги суддів Вищого суду, обіцянку Мушаррафа повернутися до демократії, тощо.

Функціонування ПБЗ у розглянутих блоках основної частини інформаційно-аналітичних статей визначається їхньою тематикою. У блоках головної події ПБЗ продовжують позначати відношення, активовані у заголовному комплексі. У проаналізованій статті блок головної події містить зворот *in office*, що апелює до концептів *honeymoon* і *regime*, репрезентованих у заголовку та підзаголовку, і відображає перебування президента Мушаррафа при владі, акцентуючи легітимність його правління: *He's been in office only three month but his political grace period is ending quickly.*

У блоках загального контексту, попередніх подій і коментарів ПБЗ підкреслюють деталі описаної ситуації. У блоці загального контексту проаналізованої статті ПБЗ доповнюють сполученні з заперечним присудком *won't be able to go* відбиває порушення прав громадян, що є однією із проблем у державі: *Anyone who is picked up by the military won't be able to go to court for redress.* У заключному реченні статті зворот *in office* відсилає до блоку головної події, підсумовуючи викладене: *By that standard, he could be in office for a long time.*

Отже, формально-сміслова композиція англомовних інформаційно-аналітичних журнальних статей спирається на лінійну послідовність абзаців і речень, які об'єднуються у блоки. На цьому рівні ПБЗ функціонують у заголовному комплексі й інтродуктивному блоці. На смислового рівні ПБЗ акцентують відношення між референтами у блоках основної частини композиції статей: головної події, загального контексту, попередніх подій і коментарів. На формальному рівні ПБЗ сполучають члени речення, окремі речення і абзаци. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в аналізі композиції журнальних статей інших жанрів та аналізі функцій ПБЗ у їхньому складі.

Список використаної літератури

1. Баженова Е. А. Композиция текста / Е. А. Баженова // Стилистический энциклопедический словарь русского языка. – М. : Флинта, Наука, 2003. – С. 168–173.
2. Глухоедова Н. Н. Языковая композиция художественного текста: структурные компоненты (на материале романа Руслана Киреева „Апология”): автореф. дис. на стиск. учен. степ. канд. филол. наук: спец. 10.02.01 “Русские языки” / Н. Н. Глухоедова. – Чита, 2009. – 25 с.